

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

นับเป็นเวลากว่า 3 ทศวรรษที่ประเทศไทยนำเอา "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีรากฐานความคิดมาจากการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ที่สนับสนุนระบบอุตสาหกรรม นิยมที่ เน้นการขยายตัวของระบบ เงินตราและมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจ เป็นหลัก อีกทั้ง ยังนำ เอาทรัพยากรธรรมชาติมา เป็นปัจจัยของการพัฒนามาใช้ เป็นอุดมการณ์ของการพัฒนาประเทศ" โดยตั้งข้อสังเกตได้ว่าแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติทุกฉบับของไทยที่ผ่านมา นั้น มีจุด มุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาความ เจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ และการเพิ่มรายได้ประชาชาติ โดยมี การระดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศมา เป็นประโยชน์ในกระบวนการผลิตอย่างกว้างขวาง เพื่อนำประเทศไปสู่การ เป็นประเทศในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Country or NIC) โดยมีได้มีแผนพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง จนทำให้ปัญหาความ เสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้นในสังคม ไทย จนส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมอย่างเห็นได้ชัด เช่น ปัญหาจากมลพิษทาง น้ำและอากาศ ปัญหาจากการเกิดอุทกภัย เป็นต้น

ถึงแม้ว่าหน่วยงานรัฐบาลจะ เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมากขึ้น ดังจะ เห็นได้ จากการกำหนดวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งได้ เปลี่ยนแนวทางพัฒนาที่ เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมาสู่ "ความสมดุลระหว่างการพัฒนา ในเชิงปริมาณ คุณภาพและความเป็นธรรมในสังคมควบคู่กันไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและ ยั่งยืนอันหมายถึงการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้ประชาชนสามารถอยู่ ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนและ เกื้อกูลกันให้มากที่สุด หากแต่แนวทางดังกล่าวนี้

ยังเป็นหลักการที่ขัดแย้ง และไม่มีความสมดุลกัน เพราะยิ่งเศรษฐกิจโตจะยิ่งมีผลกระทบที่ขยายเพิ่มตามมามากขึ้นจนส่งผลให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์:2538)

นอกจากแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะมีความขัดแย้งกันในเชิงปฏิบัติการแล้ว มาตรการทางกฎหมายอันเป็นเครื่องมือของรัฐ ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยตรงนั้นก็ยังคงมีข้อบกพร่องอยู่ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 นั้นได้ เน้นการแก้ไขปัญหา เรื่องสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ปัญหาน้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ขยะ เป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายของชีวพันธุ์น้อยมาก ทั้งยังนำเอามนุษย์เป็นที่ตั้ง และนำเอาสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็น "ประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน" (มาตรา 4) ซึ่งแท้จริงแล้วมนุษย์ควรเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมและควรปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ใช่พยายามปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับมนุษย์ ซึ่งไม่มีวันสำเร็จและยั่งยืนได้ (ธงชัย พรรณสวัสดิ์ : 2535)

มาตรการทางกฎหมายที่ขาดความครอบคลุมในการนำไปปฏิบัติ เพื่อการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธีนั้นยังดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ประกอบกับการที่สื่อมวลชนส่วนใหญ่ของไทยยังคงนำเสนอเนื้อหาที่สนับสนุนวัฒนธรรมบริโภคนิยม (consumerism) ที่ชักชวนให้ผู้บริโภคในสิ่งที่เกินความจำเป็น ซึ่งเป็นสาเหตุหลักในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องจนพบว่าประเด็นปัญหาเหล่านี้ในวันจะกลายเป็น "วิกฤตการณ์" หรือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของสถานการณ์ปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติในสังคมไทย ดังเช่น

ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยในระยะที่ผ่านมาได้ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว คือ จาก พ.ศ.2504 ประเทศไทยมีป่าไม้ถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่ประเทศ คือ ร้อยละ 53.3 หรือ 171 ล้านไร่ จาก 320 ล้านไร่ แต่ทุกวันนี้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เป็นต้นน้ำลำธารเพียง 59 ล้านไร่ เท่านั้น (กองจัดการป่าไม้กรมป่าไม้ : 2535) ซึ่งผลกระทบทางตรงของการสูญเสียป่าไม้ก็คือการสูญเสียแหล่งอาหารของมนุษย์ พืช และสัตว์ ส่วนผลกระทบทางอ้อมก็คือ ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลากในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ทำให้สูญเสียทรัพย์สิน และชีวิตผู้คนเป็นจำนวนมาก

ทรัพยากรน้ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำโดย เฉพาะหน้าแล้งนั้นในวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ทั้งนี้เพราะการตัดป่าไม้ทำลายป่าต้นน้ำลำธารทำให้ธรรมชาติเสียสมดุลย์ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล

อีกทั้งการขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำที่มีประสิทธิภาพ เช่น เขื่อนสำคัญ ๆ อย่างเขื่อนภูมิพล และ เขื่อนสิริกิติ์นั้นมีความจุอ่างถึง 1,3462 และ 9,510 ล้านลูกบาศก์เมตร ตามลำดับ กลับนำน้ำ มาใช้ได้เพียง 3,225 และ 1,954 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือ ประมาณ 1 ใน 3 ของความจุ อ่างเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือยของคนในเมืองและการใช้น้ำกว่า 300 ล้าน ลูกบาศก์เมตร กับสนามกอล์ฟกว่า 200 แห่งทั่วประเทศ (อ้างถึงใน วันชัย ตันศิริทยาพิทักษ์ : สารคดี, 2536) เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุของการขาดแคลนน้ำใช้ทั้งสิ้น

สัตว์ป่า ถึงแม้สัตว์ป่าของไทยจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า พ.ศ.2535 แต่การคุกคามก็ยังมีอยู่ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการทำลายป่าอันเป็นถิ่นที่อยู่ของ สัตว์ป่า เช่น การสร้างเขื่อนพลังน้ำ การล่าโดยตรงจากผู้ลักลอบล่า และซื้อขายสัตว์ป่ารายใหญ่ รวมถึงภัยธรรมชาติ เช่น ไฟป่าทำให้ประเทศไทยมีจำนวนสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ประมาณร้อยละ 12 ของสัตว์ป่าทั้งหมด กล่าวคือ สัตว์เสี่ยงลูกตัวนมจำนวน 283 ชนิด กำลังจะสูญพันธุ์ไปประมาณ ร้อยละ 20 สัตว์จำพวกนกจำนวน 917 ชนิด จะสูญพันธุ์ไปร้อยละ 10 และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ จำนวน 298 ชนิด จะสูญพันธุ์ไปประมาณร้อยละ 10 (จิรวรรณ กมลรัตนโยธิน:2536)

ทรัพยากรชายฝั่งทะเล อันได้แก่ ป่าชายเลน และปะการังอันเป็นแหล่งอาหารที่วางไข่ และเพาะพันธุ์ตัวอ่อนของกุ้งและปลานานาชนิด และที่กำลังคลื่นลมกำบังถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบริเวณป่าชายเลนนั้น เหลือเพียงร้อยละ 0.35 ของพื้นที่ประเทศไทยเท่านั้น (บุญชนะ กลินคำสอน : 2534) สาเหตุเกิดจากป่าชายเลนถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมาก ถึงร้อยละ 40 และอีกร้อยละ 40 นั้นสืบเนื่องมาจากการขยายตัวเองชุมชน เช่น สร้างถนนท่าเทียบเรือ และโรงงาน

สมดุลทางธรรมชาติถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว เช่นนี้ ก็เท่ากับความอยู่ดีกินดีของมนุษย์ ในสังคมก็กำลังถูกทำลายลงทุกขณะ การสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำลายสิ่งแวดล้อมให้แก่ ประชาชนทั่วไปจึง เป็น เรื่องที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง สื่อมวลชนซึ่งถือเป็นระบบย่อยหนึ่งใน สังคม(subsystem) จึงควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาค่าทำลายทรัพยากร ธรรมชาติ นั่นก็คือการทำหน้าที่สร้างเนื้อหาสาระแล้ว สื่อสารมวลชนไปยังเพื่อให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม (environmental studies) อย่างไม่เป็นทางการทำให้ประชาชนใน

สังคมสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขเป็นปัญหาได้ทั้งในการเก็บรักษาปกป้อง และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างถูกต้อง (เกษม และประพันธ์ : 2535)

ในระยะก่อนปี ค.ศ.1980 นั้นเนื้อหาสาระของสื่อมวลชนทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาตินั้น ส่วนใหญ่มักถูกนำเข้ามาจากหน่วยงานข่าวต่างประเทศโดยจะนำเสนอเป็นสารคดีทางโทรทัศน์ เช่น รายการซิงเกอร์เวิลด์(SingerWorld)หรือรายการไลฟ์ออนเอิร์ธ(LifeOn Earth) ซึ่งถูกนำเสนอในแนวประเพณีดั้งเดิมหรือสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ อันเป็นการนำเสนอเรื่องราวที่เป็นสาระความจริง โดยมีเกร็ดความรู้หรือเรื่องราวในอดีตแทรกอยู่โดยไม่ค่อยให้การสนใจกับบริบททางสังคมไทยมากนัก (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์:2537) จึงทำให้การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนมากนัก เนื่องจากเป็นเรื่องราวในแนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติทั่วไป และไม่ได้เป็นประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคมใกล้ตัวในขณะนั้น แต่สื่อหนึ่งซึ่งมีเนื้อหาที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมอยู่ตลอดเวลาและรับใช้สังคมไทยมานานกว่า 200 ปี นั่นคือ "สื่อนิตยสาร" ที่สามารถนำเสนอเรื่องราวแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างละเอียดลึกซึ้งมากกว่าสื่ออื่น ๆ ทั้งยังคงทนเก็บรักษาเอาไว้ได้นานอีกด้วย

สำหรับการนำเสนอเรื่องราวแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในสื่อนิตยสารนั้น ในอดีตจะนำเสนอเป็นเกร็ดความรู้ที่ช่วยเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตสัตว์-ธรรมชาติ ในคอลัมน์ทั่วไปเท่านั้นหากแต่วารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราวแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริงนั้น ได้ถูกจัดทำขึ้นโดย "กลุ่มวารสารนิคมไพรสมาคม" ผู้ก่อตั้งคือนายแพทย์ บุญส่ง เลชะกุล กลุ่มดังกล่าวได้จัดทำวารสารนิคมไพร วารสารนิคมไพรสมาคม วารสารข่าวนิคมไพร เมื่อพ.ศ.2501 พ.ศ.2503 และพ.ศ.2504 ตามลำดับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรณรงค์คัดค้านการทำลายล้างป่าและสัตว์ป่า โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่สมาชิกผู้รับสาร แต่วารสารดังกล่าวยังแพร่หลายเฉพาะในกลุ่มสมาชิกซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาเท่านั้น

นับจากช่วงเวลานั้น เป็นต้นมาก็ยังไม่มีนิตยสารรายเดือนฉบับใดที่กล้านำ "สารคดี" หรือข้อเขียนที่มุ่งรายงานข่าวสาร ความรู้ และผ่อนคลายแก่ผู้อ่านในเวลาเดียวกันมาเป็นจุดขาย พร้อมทั้งยังนำเสนอเรื่องราวแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทุกฉบับอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่ง

นิตยสารที่ชื่อ "สารคดี" (Feature Magazine) ออกวางจำหน่ายเป็นฉบับปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2528

ถึงแม้ว่าช่วงสมัยรัชกาลที่ 7 หรือ ในพ.ศ.2474 จะเคยมีนิตยสารชื่อสารคดี (The Knowledge) ออกวางจำหน่ายมาแล้ว แต่ก็ไม่มีมีความเกี่ยวข้องแต่อย่างใดกับนิตยสาร สารคดี (The Feature Magazine) ที่วางจำหน่ายในปัจจุบันเป็นแต่เพียงมีชื่อที่พ้องกันเท่านั้น และมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอสาระความรู้แก่ผู้อ่านเช่นเดียวกัน นิตยสารที่ชื่อสารคดี จึงเป็นเพียงนิตยสารรายปักษ์ที่ไม่ได้นำเสนอเรื่องราวแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในลักษณะที่เป็นคอลัมน์ประจำเหมือนนิตยสาร สารคดีในปัจจุบัน

หากพิจารณาถึงประวัติของนิตยสาร สารคดี จะพบว่านิตยสารฉบับนั้นเริ่มจัดทำเนิตจากนายทุนที่รักการทำหนังสือ เป็นเบื้องต้นคือคุณสุพร ทองธิดผู้ดำเนินกิจการภายใต้บริษัท วิริยะธุรกิจ จำกัด และกลุ่มธุรกิจอื่นในเครือธนบุรีประกอบยนต์ผู้จำหน่ายรถ เมอร์เซเดส เบนซ์ ผู้ซึ่งก่อตั้งสำนักพิมพ์เมืองโบราณขึ้นมา เมื่อปี พ.ศ. 2517 โดยมีภาพพจน์เป็นสำนักพิมพ์ที่ผลิตงานสำหรับปัญญาชน โดยเฉพาะ ซึ่งผลิตนิตยสารทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี โดยเฉพาะจะเน้นการผลิตงานด้านโบราณคดีสูงมาก เช่น หนังสือ เรื่องการวิเคราะห์ เรื่องสีที่ใช้เขียนจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย แต่ในช่วงนั้นยอดจำหน่ายหนังสือของสำนักพิมพ์ เมืองโบราณไม่สูงมากนัก เพราะกลุ่มผู้อ่านเหล่านี้ในประเทศไทยมีจำนวนไม่เกิน 2,000 คน ต่อมาจึงจัดตั้งสำนักพิมพ์ปลาตะเพียนและสำนักพิมพ์มหานาคขึ้นมา เพื่อขยายตลาดผู้อ่าน และเพื่อสะดวกในการแบ่งประเภทของหนังสือที่จำหน่าย โดยมีนโยบายเพื่อทำหนังสือที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น หนังสือเด็ก หนังสือแนวโหราศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจของสำนักพิมพ์นั่นเอง (สกล เกษมพันธุ์, สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2537)

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2526-2527 สำนักพิมพ์เมืองโบราณ และสำนักพิมพ์ในเครือประสบภาวะขาดทุนอย่างมากจากการทำโครงการชุด "จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย" และหนังสือของสำนักนายกรัฐมนตรีที่ชื่อ "Thailand into 80's" ซึ่งทำให้ฝ่ายบริหารตำริจะปิดสำนักพิมพ์ และล้มเลิกกิจการพิมพ์ทั้งหมด ในระหว่างนั้นได้มีการจัดการสัมมนาเพื่อหาข้อสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมด และได้แนวทางแก้ไข 3 แนว คือ

1. ยุติการลงทุนชั่วคราวหรือเร่งส่งเสริมการขายเพื่อระบายหนังสือในสต็อก

2. ยุติการทำวารสารเมืองโบราณ ซึ่งขาดทุนตลอดมา

3. สร้างนิตยสารแนวใหม่ที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และทำรายได้เข้าสำนักพิมพ์

เพื่อแก้ไขปัญหาของสำนักพิมพ์เมืองโบราณที่ประสบภาวะการขาดทุนอย่างมาก ผู้บริหารจึงตัดสินใจใช้แนวทางที่ 3 คือผลิตนิตยสารรายเดือนที่เลี้ยงตัวเองให้อยู่รอดได้ ในขณะเดียวกันก็ไม่มุ่งปัจจัยด้านธุรกิจอย่าง เดียวกล่าวคือนิตยสารนั้นจะต้องมีคุณค่าต่อสังคมและผู้อ่านด้วยนิตยสารสารคดี จึงถูกผลักดันออกวางจำหน่ายฉบับแรก เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2528 และยืนหยัดจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปจนถึงปัจจุบัน โดยมีนโยบายในการผลิต ดังนี้คือ

1. เพื่อ เป็นนิตยสารเล่มแรกที่เสนอสารคดี เป็น เรื่องหลัก โดยรวบรวมสาระน่ารู้ไว้ อย่างกว้างขวาง และลึกซึ้ง
2. เพื่อ เป็นนิตยสารที่สื่อความคิด และสุนทรีย สำหรับคนรุ่นใหม่ที่มีรสนิยม
3. เพื่อ เป็นนิตยสารที่มีคุณภาพในเนื้อหาและประณีตในรูปแบบ โดยมีภาพเป็นองค์ ประกอบสำคัญ

สำหรับแนวคิด (Concept) ของนิตยสาร สารคดีที่ยึดถือตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบันมี

2 ประการ คือ (วันชัย ต้นศิริวิทยาพิทักษ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2538)

1. เพื่อ เป็นหนังสือที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจ การอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถอยู่โดดๆ โดยไม่มีธรรมชาติ เพราะมนุษย์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ที่จะต้องอยู่ร่วมกัน แต่การที่จะอยู่ร่วมกันได้ก็ต้องทำความรู้จักกันก่อน ดังนั้น เนื้อหาหลักส่วนหนึ่งจึง พยายามเสนอเรื่องราวของธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ชีวิตสัตว์ป่า หรือปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้น ในสังคมไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อมนุษย์เกิดการเรียนรู้ที่จะเคารพธรรมชาติ
2. เพื่อ เสนอ เรื่องของความภูมิใจในความเป็นไทย เพราะคนไทยมีความเข้าใจใน เรื่องความเป็นไทยน้อยลงไปเรื่อยๆ ความเป็นไทยไม่ได้มีความหมายแค่วัฒนธรรมประเพณี การ ฟ้อนรำ วัฒนาอาราม หากแต่หมายถึงจิตวิญญาณและรากเหง้าที่ต้องค้นหาทำความเข้าใจ และ ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบที่เป็นสารคดี

ลักษณะโดยทั่วไปของนิตยสาร สารคดีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

(1) รูปเล่ม จากอดีตถึงปัจจุบันจะเป็นนิตยสารรายเดือน 8 หน้า ยกพิเศษ พิมพ์ด้วยระบบออฟเซ็ท ใสสันหากาว ปกกระดาษอาร์ตอามัน เนื้อใน เป็นกระดาษอาร์ตและกระดาษปอนด์

จำนวนประมาณ 216 หน้า โดยมีราคาขายเดิม 45 บาทและเปลี่ยนแปลงไปเป็น 37 บาท 55 บาท และ 65 บาทตามลำดับ

(2) เนื้อหา จะมีการนำเสนอใน 2 ลักษณะ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนี้ คือประกอบด้วย

2.1 สารคดีพิเศษ (scoop) มีการนำเสนอประจำทุกฉบับๆ ละ 3 เรื่องหมุนเวียนต่างกันไป โดยมักจะมีขอบเขตในแนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติ ศิลปะ-วัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์และแนว ชีวิต-เหตุการณ์-วิทยาการ ตลอดจนเรื่องราวชีวิตและผลงานของบุคคลที่น่าสนใจ

2.2 คอลัมน์ทั่วไป ประกอบด้วย 4 คอลัมน์ใหญ่ ๆ คือ

ก. โลกใบใหญ่ เป็นคอลัมน์ที่มีเนื้อหาหลากหลายในรูปแบบของสารคดีอื่น ๆ หรือเรื่องกึ่งสารคดี เรื่องสารคดีเชิงข่าว เช่น สิทธิมนุษยชน ประเพณีบริการสังคม ประดิษฐ์กรรม วิทยาการ แผนที่สิ่งแวดล้อมโลก โลกใบเล็กและชีพจรข่าว

ข. โลกบันเทิง เป็นคอลัมน์ที่ให้สาระน่ารู้เกี่ยวกับความบันเทิงทั้งใน และนอกประเทศ อันได้แก่ ภาพยนตร์ ดนตรี คนกับหนังสือ

ค. โลกธรรมชาติและวิทยาการ เกี่ยวกับชีวิตสัตว์หรือธรรมชาติ ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี ประกอบด้วย โลกธรรมชาติ คลื่นวิทยุ เทคโนโลยี

ง. คอลัมน์ประจำหรือปกิณกะ เป็นเรื่องราวทั่วไป เช่น การตอบคำถาม ผู้อ่าน เบื้องหลังการทำสารคดีพิเศษ (scoop) ศิลปะอาชีพที่น่าสนใจต่างๆ การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ หรือการนำเที่ยวในประเทศไทย เช่น คอลัมน์จากบรรณาธิการ เบื้องหน้า-เบื้องหลัง โลกแสดมภ์ เขียนถึงสารคดี ศิลปะวิเศษ อาชีพไทย ลับคมภาษา ของคำถาม สัมภาษณ์ สารคดีต่างประเทศ ศิลปะ คู่มือเที่ยวทั่วไทย และเฮโรสาระพา เป็นต้น ในอดีตนั้นคอลัมน์ทั่วไปจะประกอบด้วย 3 คอลัมน์เท่านั้น คือ โลกใบใหญ่ โลกบันเทิงและโลกธรรมชาติและวิทยาการ โดยไม่มีการแบ่งแยกคอลัมน์ประจำออกจากคอลัมน์ทั่วไปเช่นปัจจุบัน กล่าวคือ ในอดีตคอลัมน์ประจำนั้นจะรวมอยู่ในคอลัมน์ทั่วไป

(3) กลุ่มเป้าหมาย

นิตยสาร สารคดี จะเน้นผู้อ่านที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เป็นผู้มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีสถานภาพทางเศรษฐกิจในระดับ c ขึ้นไปน่าจะมียรายได้ต่อเดือนไม่ต่ำกว่า 7,000

- 8,000 บาท เพราะนิตยสาร สารคดีนั้นมีราคาค่อนข้างราคาแพงสำหรับคนไทย กล่าวคือราคาสูงสุด 65 บาท ส่วนอาชีพของผู้อ่านนั้นมีตั้งแต่ระดับนักศึกษาไปจนถึงผู้บริหาร หรือเจ้าของกิจการ ซึ่งสนใจ เรื่องที่เป็นสาระน่ารู้ มีความแปลกใหม่ และต้องการอ่านนิตยสารที่มีคุณภาพ แต่กลุ่มผู้อ่านนิตยสาร สารคดีโดยมากแล้วจะมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ชายที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป มีความรู้ และระดับปริญญาตรี หรือมากกว่า และกลุ่มนักสะสม ซึ่งนิยมสะสมหนังสือที่มีภาพประกอบสวยงาม และมีเรื่องราวแปลก หายาก และน่าสนใจ (สกล เกษมพันธุ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2538)

(4) จุดขาย

จุดขายของนิตยสาร สารคดี คือ เป็นนิตยสารที่มีสารคดีพิเศษที่ให้ความรู้อันเป็นประโยชน์สำหรับทุกคนในครอบครัว โดยมีพัฒนาการออกแบบการจัดหน้าอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ความสำคัญกับภาพประกอบที่สวยงาม และ เสริมความเข้าใจแก่นเนื้อเรื่องเป็นอย่างมาก

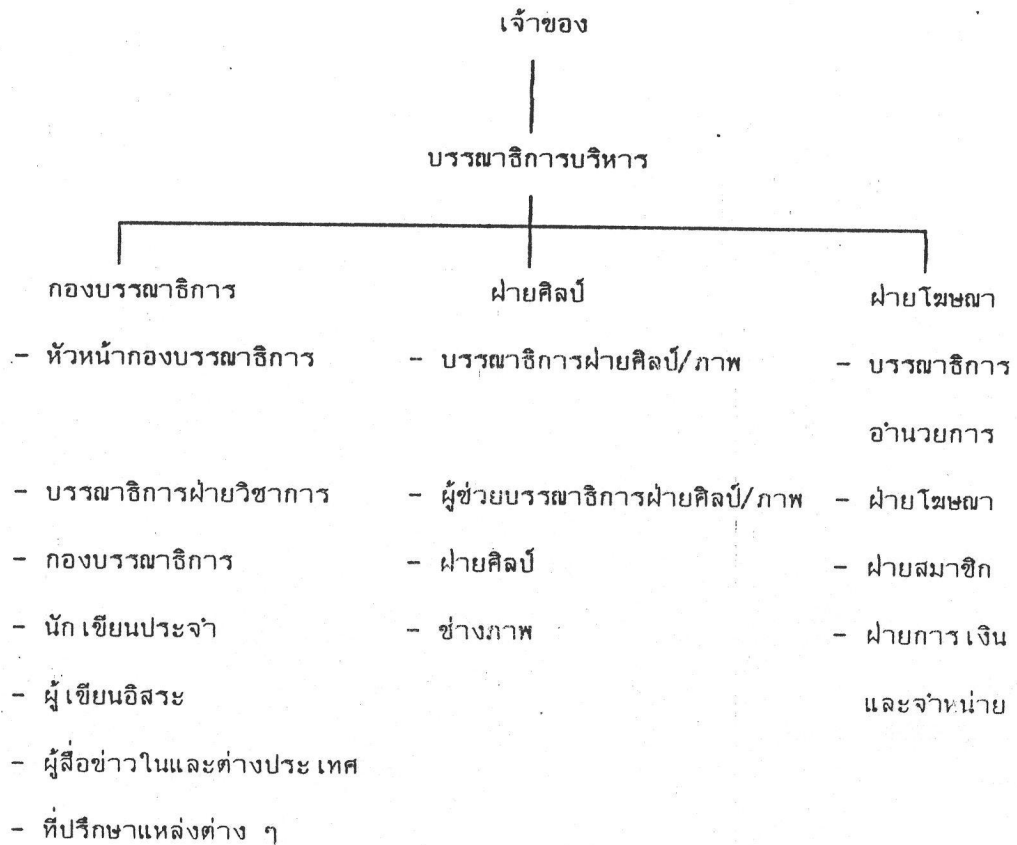
ถึงแม้ว่า ในระยะ 2-3 ปีแรกของการจำหน่ายนิตยสาร สารคดีนั้นจะมีปัญหาด้านการขายในช่วงแรก เนื่องจากยอดขายมีจำนวนไม่สูงนัก เพราะไม่ค่อยมีผู้มาลงโฆษณา ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากกลุ่มเป้าหมายของนิตยสาร สารคดีในช่วงแรกยังไม่ชัดเจน (วันชัย ตันติวิทยาทัทธัย, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2538) หากแต่นิตยสาร สารคดีก็ยังคงอยู่รอดทางธุรกิจเรื่อยมา เพราะเงินทุนในการประกอบการของนายทุนกลุ่มวิริยะธุรกิจที่มีให้ค่อนข้างมากประกอบกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบ และเนื้อหา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถยืนหยัดในการนำเสนอเนื้อหาแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างต่อเนื่องกว่า 10 ปี ในขณะที่นิตยสารอื่น ๆ ที่พยายามนำเสนอปรัชญาทางความคิดในแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเช่นเดียวกัน กลับต้องล้มเลิกกิจการไป

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า นิตยสาร สารคดีนั้นมีพัฒนาการ หรือมีการปรับเปลี่ยนด้านเนื้อหาอย่างไรตลอดระยะเวลา 9 ปีที่ผ่านมา หากแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 แนวตามดัชนีของนิตยสาร สารคดี อันได้แก่ แนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติ แนวชีวิต-เหตุการณ์-วิทยาการ และแนวศิลปะ-วัฒนธรรม โดยเฉพาะแนว เนื้อหาชีวิตสัตว์-ธรรมชาตินั้นมีปริมาณการนำเสนออย่างไร และการปรับเปลี่ยนนี้เป็นไปตามกระแสอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้ "ขายได้" เช่นเดียวกับสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่นำเสนอเรื่องในแนวนี้หรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะในช่วงต้นปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา ซึ่งมีการเกิดกระแสหลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้น

ในสังคมไทยเมื่อคุณสืบ นาคะเสถียร หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งจังหวัดอุทัยธานีได้กระทำอัตวินิบาตกรรม โดยหึงความคิดไว้ให้แก่ผู้คนที่ได้ เสียสละชีวิต เพื่อปกป้องผืนป่าห้วยขาแข้งเอาไว้ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยปรากฏขึ้นในสังคมไทยมาก่อนทำให้สื่อมวลชนต่างๆ นำเสนอเรื่องราวในแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นในทุกสื่อ และทำให้ประเด็น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกลายเป็นหัวข้อในการสนทนาของทุกสถาบันทางสังคมรวมถึงสื่อวิทยุสารด้วย

หากแต่ประเด็น เรื่องราวด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทย ดังนั้นการกำหนดทิศทางของแนวเนื้อหา และการคัดเลือกประเด็นปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจ เพื่อนำเสนอแก่ผู้อ่านนั้น เป็นหน้าที่ของบุคคลผู้เป็น เสมือนผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeper) คนสำคัญของนิตยสาร สารคดี ซึ่งได้แก่บรรณาธิการฝ่ายต่างๆ ของนิตยสาร สารคดีนั่นเองไม่ว่าจะเป็นบรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการอำนวยการฝ่ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์บรรณาธิการฝ่ายศิลป์และภาพ บรรณาธิการวิชาการหรือบรรณาธิการภาพ ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจเหนือผู้เฝ้าประตูข่าวสารคนอื่นๆ โดยมีความสัมพันธ์ต่อองค์กรอยู่ในระดับบนของโครงสร้างอำนาจในองค์กรซึ่งเป็นระดับของผู้บริหาร จึงมีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดทิศทางหรือคัดเลือกประเด็นข่าวสารในนิตยสาร สารคดีได้มากกว่าบุคคลอื่นๆ ดังจะแสดงให้เห็นโครงสร้างและความสัมพันธ์ในองค์กร ดังนี้ คือ

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า บุคคลภายในองค์กรสื่อวิทยุสื่อสารในระดับผู้บริหาร ซึ่งถือเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารที่สำคัญของนิตยสาร สารคดีอันได้แก่บรรณาธิการฝ่ายต่างๆ ของนิตยสาร สารคดีนั้น มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจในการคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ หรือไม่อย่างไรกับปัจจัยภายในองค์กร เช่น นโยบายในการกำหนดประเด็นข่าวสาร และปัจจัยภายนอกองค์กร เช่น ความต้องการของผู้อ่าน หรือสถานการณ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้นอกจากจะศึกษาถึงพัฒนาการทางด้านเนื้อหาของนิตยสาร สารคดี และพิจารณาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวสารของบรรณาธิการฝ่ายต่างๆ ของนิตยสาร สารคดีแล้วยังมีการพิจารณาถึงการแสดงบทบาทหน้าที่ของนิตยสารนี้ ในการช่วยแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย

โดยปกติแล้วสาเหตุของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในสังคมนั้นมีอยู่ 2 ระดับ ได้แก่ ปัญหาในระดับความคิด ความเข้าใจ และจิตสำนึกของคนในสังคมอันเกิดจากปัญหาความไม่เข้าใจ

ความคิดที่ผิดพลาดและจิตสำนึกที่ไม่ถูกต้องของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เช่น ความเข้าใจผิดที่ว่าทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีไว้ใช้ได้อย่างไม่จำกัด(unlimited)และปัญหาในระดับปฏิบัติการ ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน โดยการระดมสรรพกำลังในส่วนต่างๆ ของสังคม (Mobilization) เพื่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งในระดับที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล มาตรการทางกฎหมาย นโยบายในการพัฒนาประเทศ หรือระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองโดยรวมทั้งระบบ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดี ในฐานะที่นิตยสาร สารคดี เป็นผู้บุกเบิก ในการนำเสนอ เรื่องแนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติ-สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ยาวนานกว่า 10 ปีนั้น ว่านิตยสารฉบับนี้ได้แสดงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับความคิด ความเข้าใจ และจิตสำนึกของคนในสังคม ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ในสังคมปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารในฐานะที่เป็นกลไกสาธารณะ ในการเฝ้า มองประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมว่ามีปัญหาใดที่มีผลกระทบต่อมนุษย์ แล้วรายงานให้คนในสังคมได้ ทราบ และการเป็นสื่อที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ เกี่ยวกับระบบนิเวศวิทยา (Eco-system) หรือการกระทำบทบาทหน้าที่ในการชักจูงใจให้สร้างจริยธรรมใหม่ ในการอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติอย่างสอดคล้อง และเกื้อกูลกัน (New Morality) อันเป็นหลักสำคัญของพุทธศาสนาซึ่ง ช่วยสนับสนุนให้เกิดระบบการผลิต และการบริโภคภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบที่มีความสมดุลทาง สิ่งแวดล้อม (Steady-state Economy) เช่น การนำเอาสิ่งอื่นมาทดแทนทรัพยากรที่หายากมา ใช้ในการผลิต เป็นต้น

นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาการกระทำบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดี ในการแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มุ่งการกระตุ้นเร้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับ ปัจเจกบุคคล และสังคม (mobilization) อีกด้วย เช่น การรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับ ต้นเหตุ และวิธีการแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้สื่อ เพื่อ เป็นแกนกลางของปฏิบัติการทางสังคม (Social Praxis) ร่วมกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีการกิจ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง เช่น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า หรือมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร ในการ เผยแพร่ต้นเหตุหรือวิธีการแก้ไขปัญหทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่มสังคม เพื่อให้บุคคลได้ทราบ

ถึงแนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและวิถีชีวิตของตน ตลอดจนให้ทางออกแก่มาตรการทางด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อชี้้นำให้ประชาชนทุกกลุ่มทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยเปล่าประโยชน์ให้น้อยที่สุด และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีไว้ใช้ได้อย่างยาวนานที่สุด

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น ก็เพื่อให้ความเข้าใจถึงทิศทางของนิตยสารที่นำเสนอในแนวสารคดี เช่น นิตยสารฉบับนี้ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ว่าจะนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางใด รวมถึงทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเสนอประเด็นข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบุคคลผู้เป็นบรรณาธิการของนิตยสารได้ ตลอดจนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของนิตยสารแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติว่าแท้จริงแล้ว เป็นเพียงการกระทำบทบาทหน้าที่ตามแนวคิดที่กำลังนิยมกันที่อุบัติขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน หรือส่วนหนึ่งเกิดจากจิตสำนึกร่วมรับผิดชอบของสื่อมวลชนผู้ทำนิตยสารในสังคมไทยและผลจากการวิจัยในครั้งนี้ อาจจะนำไปใช้ในการพัฒนาสื่อ นิตยสารให้เป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพในการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ถูกต้อง รวมถึงทำให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทำให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในระดับบุคคล และสังคมได้อย่างทันที่

ปัญหาวิจัย

1. พัฒนาการทางด้านแนวเนื้อหาในนิตยสาร สารคดีในแต่ละช่วงเวลา 9 ปี ที่ผ่านมานั้น เป็นอย่างไร
2. บรรณาธิการของนิตยสาร สารคดีผู้เป็นเสมือนผู้เฝ้าประตูข่าวสารนั้น มีปัจจัยในด้านการคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร และ
3. นิตยสาร สารคดีได้แสดงบทบาทหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร และมีการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่เหล่านั้นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการทางด้านแนวเนื้อหาในนิตยสาร สารคดี ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ 2528) - ฉบับที่ 108 (กุมภาพันธ์ 2537)

2. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจในการคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบรรณาธิการนิตยสาร สารคดี
3. เพื่อเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดี ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่เหล่านั้น

ข้อสันนิษฐาน (Proposition)

1. พัฒนาการทางด้านเนื้อหาของนิตยสาร สารคดีนั้นมีความแตกต่างกันไปตามกระแสของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุค (ยุคต้น ได้แก่ ช่วง ก.พ.28 - ก.พ.30 ยุคกลาง ได้แก่ช่วง มี.ค.31 - ม.ค.34 และยุคปลาย ได้แก่ ช่วง ก.พ.34 - ก.พ.37)
2. มีปัจจัยทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร ที่มีส่วนกำหนดการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบรรณาธิการฝ่ายต่างๆ ของนิตยสาร สารคดี
3. การกระทำบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดี ในการแก้ไขปัญหาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้นแสดงออกในระดับที่เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆ เกี่ยวกับชีวิตสัตว์-ธรรมชาติวิหยามากกว่าการกระทำบทบาทหน้าที่อื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาพัฒนาการของแนวเนื้อหาของนิตยสาร สารคดี โดยศึกษาจากทุกคอลัมน์ของนิตยสารสารคดี ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ 2528) ถึงฉบับที่ 108 (กุมภาพันธ์ 2537) จำนวน 3,066 เรื่อง ส่วนบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่เหล่านั้น จะศึกษาจากทุกคอลัมน์ของนิตยสาร สารคดีที่นำเสนอเรื่องราวแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจงจำนวน 60 เรื่อง จากนิตยสาร สารคดี จำนวน 60 ฉบับ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ 2528) - ฉบับที่ 108 (กุมภาพันธ์ 2537)
2. สัมภาษณ์บรรณาธิการ นิตยสาร สารคดีทั้ง 5 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสิ่งแวดล้อม และผู้อ่านนิตยสารสารคดีจำนวน 10 ท่าน

3. ศึกษาจากข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อ เป็นแนวทางในการศึกษาถึงปัจจัยในการนำเสนอเรื่องราว ในแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในสื่อนิตยสารมากขึ้น
2. เพื่อ เป็นบทเรียนแก่นิตยสารที่จะทำหน้าที่ เพื่อสังคม และความอยู่รอดทางธุรกิจในขณะเดียวกัน
3. เพื่อ เป็นข้อมูล เบื้องต้นหรือ เป็นแนวทางแก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้า ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของนิตยสารที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. บทบาทหน้าที่ หมายถึง การคัดเลือกสรรประเด็นข่าวสารทางด้านทรัพยากรธรรมชาติขององค์กรนิตยสาร สารคดี โดยที่เมื่อปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดการคัดเลือกประเด็นข่าวสารดังกล่าวอยู่ที่ปัจจัยภายใน และภายนอกองค์กร
2. นิตยสาร หมายถึง นิตยสาร สารคดีที่ออกสม่ำเสมอเป็นรายเดือนมีขนาด 8 หน้ายกพิเศษ พิมพ์ด้วยระบบออฟเซ็ทใช้สีเส้นทากาวปกกระดาษอาร์ตอาบมันเนื้อในเป็นกระดาษอาร์ต และกระดาษปอนด์ มีจำนวนหน้าประมาณ 220 หน้า
3. สารคดี หมายถึง แนวเนื้อหาหลักในนิตยสาร สารคดีทั้ง 3 แนว ได้แก่ แนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติ แนวชีวิต-เหตุการณ์-วิทยาการ และแนวศิลปะ-วัฒนธรรมซึ่งเป็นข้อเขียนที่ผู้เขียนมีเจตนาเบื้องต้นเพื่อรายงานเรื่องที่เป็นความจริง มิใช่เกิดจากจินตนาการโดยมีการเรียบเรียงอย่างสละสลวย โดย

มีรสชาติของการอ่านที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสาระความรู้ และ
สุนทรีย์ทางอารมณ์

4. การอนุรักษ์- หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้สร้างสมไว้ ทั้งที่เป็นทรัพยากร
ทรัพยากร- ธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่รู้จุกหมดสิ้น เช่น น้ำ อากาศ ทรัพยากร
ธรรมชาติ ที่สามารถเกิดทดแทนได้ เช่น ป่าไม้ และสัตว์ป่า และทรัพยากร
ธรรมชาติ ที่ใช้แล้วหมดไปไม่สามารถเกิดขึ้นทดแทนใหม่ได้ เช่น แร่
ธาตุหรือน้ำมันปิโตรเลียมด้วยวิธีการที่ชาญฉลาดเหมาะสมโดย
ให้มีการสูญเสียน้อยที่สุดรวมถึงการหามาทดแทน และส่งเสริม
การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อคนในปัจจุบันและคนรุ่นต่อไปในอนาคต
5. ปัจจัยที่เป็น- หมายถึง ปัจจัยภายในองค์กรนิตยสาร สารคดี เช่น นโยบายในการตัด
ตัวกำหนดการตัดสินใจ เลือกประเด็นข่าวสารของทีมงานนิตยสาร สารคดีและปัจจัย
ในการคัดเลือก ภายนอกองค์กรนิตยสาร สารคดี เช่น การควบคุมทางกฎหมาย
ประเด็นข่าวสารของ หรือสถานการณ์สำคัญทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
บวรพาณิชย์นิตยสาร เป็นต้น
สารคดี